

Handläggare
Lisa Gagnerud
Telefon: 08-508 25 356

Till
Socialnämnden
2022-08-30

Uppgiftsskyldighet för utförare inom socialtjänsten (promemoria från socialdepartementet S2022/02856)

Svar på remiss från kommunstyrelsen – dnr KS 2022/871

Förvaltningens förslag till beslut

1. Socialnämnden godkänner förvaltningens tjänsteutlåtande som svar på kommunstyrelsens remiss av promemorian Uppgiftsskyldighet för utförare inom socialtjänst.

Fredrik Jurdell
socialdirektör

Veronica Wolgast Carstorp
biträdande förvaltningschef

Sammanfattning

Kommunstyrelsen har till socialnämnden remitterat promemorian *Uppgiftsskyldighet för utförare inom socialtjänst*. Promemorian innehåller förslag på en sekretess- och tystnadsbrytande bestämmelse för utförare i verksamhet enligt socialtjänstlagen. Uppgifter som ska lämnas ut är sådana som socialnämnden behöver för kvalitetssäkring, uppföljning eller utvärdering samt uppgifter som socialnämnden behöver för att erbjuda en fast omsorgskontakt. Bakgrunden är att det idag råder en viss rättslig osäkerhet om en privat utförare eller en utförare som tillhör en annan kommun eller nämnd kan lämna uppgifter till den socialnämnd som ansvarar för verksamheten eller om det hindras av sekretess.

Socialförvaltningen ställer sig positiv till förslaget om en sekretessbrytande bestämmelse för utförare. Förvaltningen menar att det skulle innebära bättre möjligheter att bedriva uppföljning, förebygga välfärdsbrott och bidra till att enskilda får insatser av högre kvalitet. Förvaltningen ser ett behov av en liknande sekretessbrytande bestämmelse i LSS-lagstiftningen.

Bakgrund

Kommunstyrelsen har till socialnämnden remitterat socialdepartementets promemoria *Uppgiftsskyldighet för utförare inom socialtjänst* för besvarande. Yttrandet ska vara stadsledningskontoret tillhanda senast 2022-09-27.

Övriga remissinstanser är stadsledningskontoret, äldrenämnden, Skarpnäcks stadsdelsnämnd, Spånga-Tensta stadsdelsnämnd och Södermalms stadsdelsnämnd

Ärendets beredning

Ärendet har beretts inom socialförvaltningens avdelning för stadsövergripande sociala frågor. Förvaltningsgruppen har behandlat ärendet den 24 augusti 2022. Rådet för funktionshinderfrågor har haft möjlighet att behandla ärendet den 25 augusti 2022.

Ärendet

När en enskild får en biståndsbedömd insats genom socialtjänsten kan utförandet genomföras av olika aktörer. Vissa utförare finns inom den egna nämnden men i många fall är utföraren ett privat företag, en annan kommun eller en annan nämnd i kommunen.

Osäkert rättsläge

För att kunna följa upp insatser behöver nämnden ta del av information från utföraren. Inom samma nämnd råder inte sekretess, exempelvis mellan handläggare och utförare. Däremot är huvudregeln att sekretess gäller mellan myndigheter. Inom socialtjänsten innebär detta att uppgifter om en enskild inte kan lämnas mellan olika nämnder i en kommun. Det finns inte heller ett uttryckligt lagstöd för att lämna uppgifter från en privat utförare till socialnämnden. I dagsläget råder en viss rättslig osäkerhet om en utförare kan lämna uppgifter till den socialnämnd som har beslutat om insatsen eller om det hindras av sekretess. Flera statliga utredningar har behandlat frågan och landat i olika slutsatser.

Nya socialtjänstlagen

I betänkandet Hållbar socialtjänst – en ny socialtjänstlag (SOU 2020:47) föreslås ett uttryckligt krav på uppföljning och att det ska bli möjligt att tillhandahålla insatser utan föregående individuell behovsprövning. Enligt förslaget ska en individ kunna vända sig direkt till en utförare för att få en insats från socialtjänsten.

Flera remissinstanser har lyft behovet av ett tydligt lagstöd för att kunna följa upp privata utförares verksamheter. Bland annat har remissinstanserna framfört att den nämnd som finansierar insatserna

måste ha lagstöd för att kunna följa upp vilka personer som tar del av insatser utan föregående individuell behovsprövning.

Promemorian framhåller att vid ett eventuellt införande av förslaget om insatser utan behovsprövning bör berörda socialnämnder ha möjlighet att ta del av vem som deltar i en insats. Socialnämnderna behöver kunna kontrollera att avtalet följs och att underlag för betalning är korrekt, men behöver också få veta om insatsen når den tilltänka målgruppen och om det finns risk för undanträngningseffekter. Uppgifterna utgör också ett kunskapsunderlag för socialnämnden som ska se till att enskilda får insatser av god kvalitet.

Om personer får hemtjänst utan föregående behovsprövning ska kommunen kunna tillhandahålla en fast omsorgskontakt. I dessa fall är det nödvändigt med utlämnande av individuella uppgifter från utförare till socialnämnd.

Lagförslag

I promemorian framgår att socialtjänstlagen behöver kompletteras med en ny paragraf som undanröjer hinder för utlämnande av uppgifter från utförare. Det är inte tillräckligt att använda samtycke för att garantera och tydliggöra det behov av informationsöverföring som finns.

Paragrafen föreslås lyda enligt följande:

Om en kommun har överlämnat åt en annan kommun eller åt någon som yrkesmässigt bedriver enskild verksamhet att utföra insatser eller andra uppgifter enligt denna lag, ska utföraren lämna ut uppgifter till den socialnämnd som ansvarar för insatsen eller uppgiften. Detsamma gäller om en annan kommunal eller gemensam nämnd utför insatser som har beslutats av socialnämnden.

Uppgifter som ska lämnas ut är sådana som socialnämnden behöver för kvalitetssäkring, administration, uppföljning eller utvärdering samt sådana uppgifter som nämnden behöver för att erbjuda en fast omsorgskontakt enligt 4 kap 2 §.

De skäl som ligger till grund för förslaget är:

- Förbättrad möjlighet för socialnämnden att genomföra sitt uppdrag att följa upp och kvalitetssäkra den socialtjänstverksamhet som bedrivs i kommunen. Detta innefattar kontroll för att förebygga och upptäcka välfärdsbrott.

- Tillhandahålla en fast omsorgskontakt i hemtjänsten, om hemtjänst ges utan föregående individuell behovsprövning.
- Öka tydligheten kring vilka uppgifter som får lämnas ut och vilka uppgifter socialnämnden får inhämta.

Promemorian lyfter att utgångspunkten är att uppgifter lämnas aidentifierade, men att den sekretessbrytande bestämmelsen gör det möjligt för socialnämnden att ta del av personuppgifter när det finns behov. Vilka uppgifter som socialnämnden behöver bör anges i avtal med utföraren, men utlämnande kan också ske efter uppmaning från socialnämnden. Vid en avvägning mellan skyddet av den enskildes integritet i förhållande till en effektiv uppföljning konstaterar promemorian att de föreslagna bestämmelserna syfte är att möjliggöra för socialnämnden att fullgöra det ansvar som socialnämnden har i egenskap av huvudman. Bestämmelsen ger inte socialnämnden generell tillgång till utförarens register utan innebär endast att sådana uppgifter som behövs och i vissa angivna syften.

Förslaget i promemorian ger socialnämnden tydligare stöd för att inhämta och kontrollera underlag för utbetalning till utförare. Det minskar risken för att beslut om ersättning från välfärdssystemen blir felaktiga och ökar förutsättningarna för att motverka och upptäcka ekonomiskt brottslighet mot välfärden.

Promemorian har kommit till slutsatsen att behandlingen av personuppgifterna är förenliga med EU:s dataskyddsförordning och att lagförslaget inte medför några ökade kostnader för kommunerna. Lagförslaget föreslås träda i kraft samtidigt som eventuella andra ändringar av socialtjänstlagen.

Jämställdhetsanalys

Förslaget kan ge ökad insyn hos utförare och bättre data inom socialtjänsten. Det ger socialnämnden bättre möjligheter att följa hur verksamheter påverkar förutsättningar för män och kvinnor och kan leda till positiva effekter för jämställdhet.

Förvaltningens synpunkter och förslag

Förvaltningen välkomnar lagförslaget om uppgiftsskyldighet för utförare inom socialtjänsten. För stadens socialtjänst får förslaget positiva konsekvenser både för verksamhetsuppföljning och individuell uppföljning av insatser. Förvaltningen menar att det är rimligt att den beslutande nämnden har rätt att ta del av nödvändiga uppgifter för att följa upp verksamheter.

Privata utförare utför en stor del av socialtjänstens insatser i staden. Samtidigt är stadsdelsnämnderna ytterst ansvarig för att insatsen utförs enligt det uppdrag som utföraren har fått. Detsamma gäller då

beställare och utförare verkar inom olika stadsdelsförvaltningar eller då socialförvaltningen utför insatser på uppdrag av stadsdelsförvaltningarna. Om lagstiftningen kring utlämnande av uppgifter från utförare tydliggörs innebär det mindre administration med samtycken och möjliggör för den beslutande nämnden att enklare fullfölja sitt uppföljningsansvar.

För socialtjänsten i staden är det viktigt att arbeta aktivt med såväl verksamhetsuppföljning som uppföljning av biståndsbedömda insatser på ett individuellt plan. Att uppföljning fungerar är nödvändigt, både för att motverka välfärdsbrott och för att säkerställa att personer som befinner sig i en utsatt situation får insatser av hög kvalitet.

Förvaltningen vill samtidigt lyfta att många utförare utför insatser både enligt socialtjänstlagen och lagen om stöd och service för vissa funktionshindrade (LSS). Exempelvis kan samma utförare ge stöd i form av ledsagning åt vissa brukare och ledsagarservice åt andra brukare, beroende på om de bedöms tillhöra en personkrets enligt LSS eller inte. För att underlätta för utförarna att veta i vilka fall de är skyldiga att lämna ut uppgifter ser förvaltningen ett behov av en liknande sekretessbrytande bestämmelse i LSS-lagstiftningen. I detta sammanhang är det även viktigt att lyfta att kommunerna har behov av att få fler verktyg för att följa upp oseriösa utförare inom exempelvis assistansverksamhet, som är en verksamhet som bedrivs enligt LSS.

Stadens socialtjänst arbetar på många sätt för att stärka skolgången för barn som har en insats från socialtjänsten, då skolan är en viktig skyddsfaktor. Detta gäller i synnerhet placerade barn. I dagsläget finns juridiska hinder för att samla in och sammanställa uppgifter om dessa barns skolresultat då det råder sekretess mellan myndigheter. Att samla in och samköra den typen av personuppgifter kan också vara oförenligt med EU:s dataskyddsförordning. I detta sammanhang vill förvaltningen lyfta att det kan finnas behov av utredning om kompletterande sekretessbrytande bestämmelser behövs mellan skola och socialtjänst, likt det förslag som tagits fram i den aktuella promemorian.

Bilaga

Promemorian *Uppgiftsskyldighet för utförare*